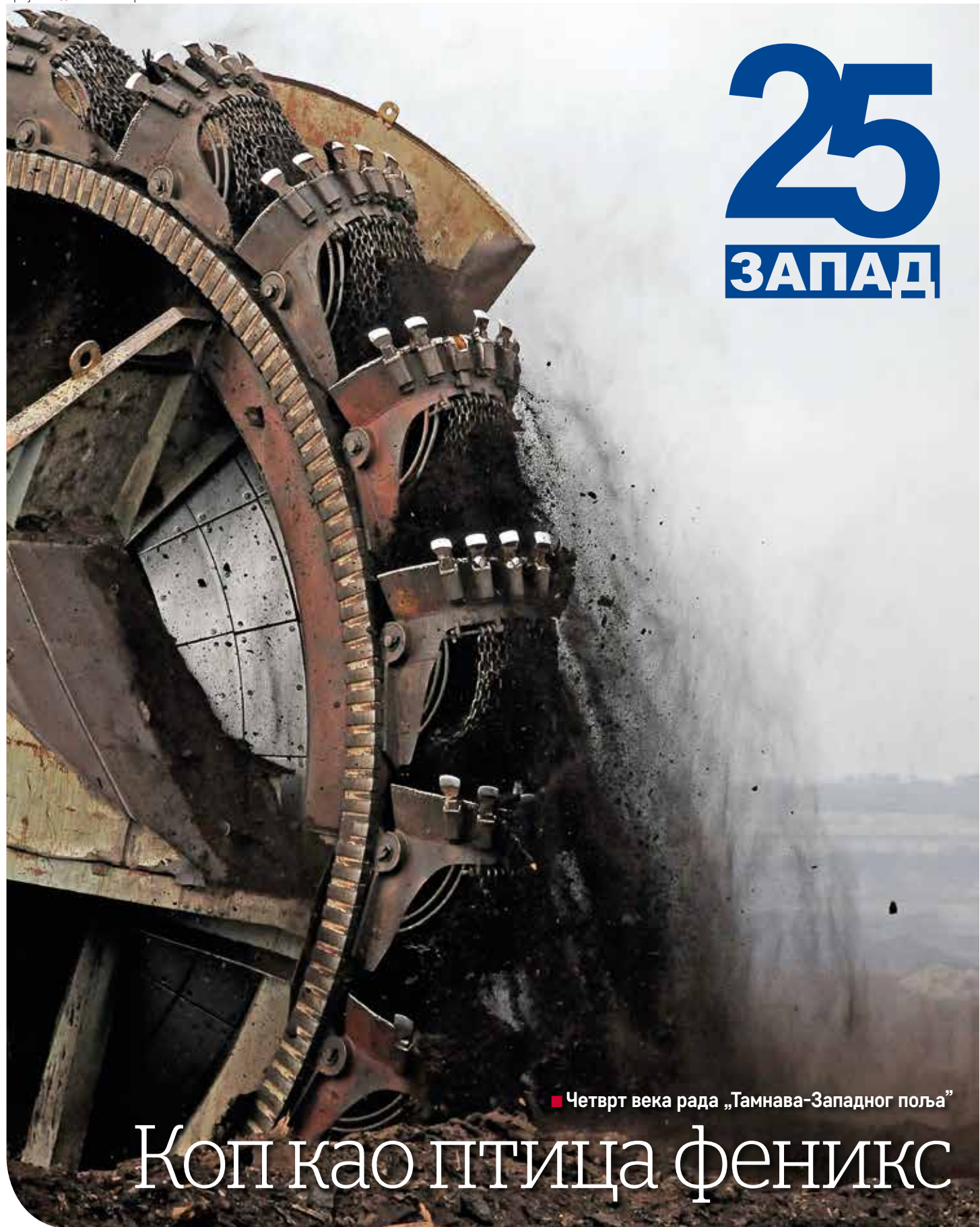

25
ЗАПАД

■ Четврт века рада „Тамнава-Западног поља”

Коп као птица феникс

■ Набавком машине за израду и репарацију хидрауличних црева, која је купљена половином фебруара ове године, убрзана је процедура поправке возила са хидрауликом

Садржај

09

актуелно

Активности на ширењу
површинског копа Поље „Г“
Биће више угља

10

Активности ауто-гараже „Тамнава“
**Исправност возила
на првом месту**

11

О раду запослених у
Лабораторији у „Металу“
Превентива је најбољи лек

12

репортажа

Пет деценија рада
„глодара З“ на Пољу „Д“
Здраво живо, друже стари!

14

Активности Службе биолошке
рекултивације РБ „Колубара“
Широк спектар деловања

16

локални мозаик

Одржан 11. фестивал
српских вина у Лазаревцу
Све више излагача

18

Одржан 12. „Мали Јоаким“,
позоришни фестивал за децу и младе
Гран-при „Тихом дечаку“

19

Како је Милош Николић
за три дана освојио Велебит
Колубарски горштак

22

временов

Јубилеј
„Тамнава-Западног поља“
Бурних 25 година

04

Четврт века рада „Тамнава-Западног поља“

Коп као птица феникс

07

Представљена Техноекономска
анализа за ТЕ „Колубара Б“

Пројекат за енергетску стабилност

08

Нова генерација програмских
решења у РБ „Колубара“

Успешан почетак рада САП-а

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ.
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

В. Д. ДИРЕКТОРА: Милорад Грчић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Звездана Јовановић Поповић, РУКОВОДИЛАЦ ОДЕЉЕЊА ЗА ИНФОРМИСАЊЕ И ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Наталија Живковић, ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, ФОТО-РЕПОРТЕРИ: Александар Рашин и Милан Цвијетић, АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац, ТЕЛЕФОНИ: 011 785 5086, 785 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs, НАСЛОВНА СТРАНА: Милан Цвијетић, ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: ЈП „Службени гласник“ Београд, ТИРАЖ: 3.500, ПРВИ БРОЈ ЛИСТА РУДАРСКОГ БАСЕНА „КОЛУБАРА“, ПОД НАЗИВОМ „КОЛУБАРА“, ИЗАШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ 24. СЕПТЕМБРА 1960. ГОДИНЕ, ОД 15. НОВЕМБРА 2017. НОСИ НАЗИВ „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Коп као птица феникс

Великим радом
и ангажовањем
запослених „Западно
поље” успешно
пребродило све
препреке

Свечаном академијом одржаном 15. новембра у Центру за културу у Лазаревцу обележено је 25 година рада површинског копа „Тамнава-Западно поље”, најпродуктивнијег „Колубариног” откопа. Лидер у производњи угља у РБ „Колубара”, ПК „Тамнава-Западно поље”, за четврт века постојања и рада произвео је око 214 милиона тона лигнита и готово 494 кубика откритке, међусложне јаловине и прослојака.

Догађају су присуствовали представници Владе Републике Србије, Надзорног одбора и пословодства „Електропривреде Србије”, Огранка РБ „Колубара”, Синдиката радника ЕПС-а и „Колубаре”, локалних самоуправа, бројни бивши и садашњи радници овог копа.

Милорад Грчић, в. д. директора „Електропривреде Србије”, посебно је захвалио рударима на непрекидном раду током целе године, без обзира на временске услове. Он је истакао да је у време мајских поплава 2014. године, као директор РБ „Колубара”, био сведок општег песимизма по питању будућности „Западног поља”, које је било језеро велико 20 квадратних километара, са готово 190 милиона кубика воде, дубоке више од 60 метара.

– На срећу, није изостала подршка државе, пре свега тадашњег председника Владе Србије, а садашњег председника државе Александра Вучића. Подршку и поштовање рударима „Западног поља” тадашњи премијер показао је и одржавањем седнице Владе у копу под ведрим небом – истакао је Грчић и нагласио да „Колубара”, као и ЕПС, има будућност.

■ Милорад Грчић

■ Горан Томић

■ Милан Мишковић

■ Миодраг Ранковић

– У лежишту овог копа има испитаних и утврђених још 240 милиона тона залиха угља. Зато ћемо у наредним годинама обезбедити још два комплетна производна система за колубарске копове, изградити блок од 350 MW у термоелектрани „Колубара Б” у Каленићу и водити рачуна о заштити животне средине како би генерације које долазе, а желе да се баве овим послом, могле да обезбеде своју егзистенцију – истакао је Грчић.

О значају производних резултата „Тамнава-Запада” говорио је Милан Мишковић, директор производње угља у РБ „Колубара”. Он је истакао да годишње са „Запада” пут термоелектрана одлази просечно око 14 милиона тона лигнита, што је готово половина „Колубарине” производње угља.

Мишковић је за ове изузетне резултате захвалио бившим и садашњим радницима копа, који су учинили да овај коп постане и остане узданица сигурне производње угља у „Колубари”, и који то чине свакодневно у тешким условима рада, подижући лествицу успеха.

– Данас најпродуктивнији коп „Колубаре” прошао је кроз тешка времена, а само отварање и почетак рада обележиле су отежавајуће друштвене околности. У другој деценији рада услови су омогућили набавку опреме која је била предуслов за продуктивнији рад. Низали су се добри резултати и рекорди, али је у мају 2014. године дошао црни дан. За само неколико сати уместо најпродуктивнијег угљенокопа имали смо велико језеро у којем је остала производна опрема – присетио се Мишковић и нагласио да је захваљујући ангажовању и жељи запослених почело заустављање воде изградњом насипа на реци Колубари. Немогућу мисију на својим леђима изнели су запослени, уз разумевање и подршку тадашњег премијера Александра Вучића, затим Милорада Грчића, директора „Колубаре” у то време, синдиката ЕПС-а и „Колубаре” и колега из других делова „Колубаре”, пре свега из „Метала”.

Радници опорављеног копа су већ 2017. године остварили рекордну годишњу производњу од готово 17 милиона тона угља. Мишковић је колегама са „Запада“ пожелео да наставе са dobrим резултатима и у наредне две деценије, колико је предвиђен радни век копа.

Представник домаћина Горан Томић, директор копа, говорио је о недаћама које су задесиле угљенокоп и захвалио на подршци и помоћи Владе Србије, захваљујући чему је коп ушао у историју.

– Упоредо са пумпама великог капацитета и професионалцима који су радили на испумпавању, радници копа испумпавали су воду са свим што им је било на располагању у Србији. Од моћне ковинске, па до оне најмање – све пумпе ставили су у погон. Журили смо и борили се за сваки центиметар и сваки кубик. Основни циљ нам је био да што пре стигнемо до својих багера – рекао је Томић.

Како је нагласио, немирни дух рудара после овог подвига спасавања копа и опреме наставио је да тежи новим резултатима и рекордима.

– Данас је „Тамнава-Западно поље“ јака, стабилна и сигурна стопа на коју се ослањају „Колубара“, ЕПС и држава Србија. Захвалност за то дугујемо, садашњим радницима и свим пензионерима и радницима копа који су га отворили и изградиле за будуће генерације – рекао је Томић.

Миодраг Ранковић, председник Синдиката „Колубаре“, нагласио је

■ Милан Ћорђевић

да у „Колубари“ има копова старих и више од 60 година.

– Времена се мењају, некада су други копови носили производњу, сада је то „Западно поље“. Да није било подршке тадашњег премијера Александра Вучића 2014. године у најтежем тренутку за „Колубару“, питање је да ли бисмо славили овај јубилеј – нагласио је Ранковић

и подсетио на тежину рударског посла са девет кора, као и на услове рада у којима они свакодневно раде, 365 дана у години, 24 сата, остварујући запажене резултате.

Милан Ћорђевић, председник Синдиката радника ЕПС-а, захвалио је и породицама погинулух и умрлих радника „Западног поља“.

Захвалност за допринос и подршку

Погон и синдикална организација „Тамнава-Западног поља“ доделили су захвалнице за велику подршку током испумпавања воде из копа, ревитализацију и санацију опреме Александру Вучићу, председнику Републике Србије и Милораду Грчићу, в. д. директора ЈП ЕПС, који је у том периоду био директор РБ „Колубара“. Обе захвалнице примио је Милорад Грчић.

За изузетан допринос раду и развоју копа „Тамнава-Западно поље“ додељене су захвалнице постхумно Миловану Жунићу и Љубиши Добривојевићу. Плакете су добили и запослени: Томислав Жујовић, Слободан Марковић, Добривоје Стефановић, Миодраг Андрић, Милутин Бобић, Жељко Јовановић, Слободан Вучетић, Бранимир Симић, Милан Жигић, Душан Обрадовић, Милан Петровић, Раде Ранковић, Радмила Ћатић, Радослав Мирковић, Слободан Ранковић, Златомир Бркић, Зоран Михаиловић, Живојин Јовановић, Милан Обрадовић и Горан Томић.

– Веома смо поносни што имамо прилику да прославимо јубилеј 25 година рада. „Тамнава-Западно поље“ носи производњу „Колубаре“ и узданица је стабилног производног процеса. Све је почело од Поља „Б“, првог копа са континуалном механизацијом. Деценијама затим производњу је носило Поље „Д“, потом „Тамнава-Исток“ – рекао је Ћорђевић.

– Иако је после потапања тамнавских копова било разноразних питања и бојазни за плате и радна места запослених, заједничким радом и максималним ангажовањем свих, успели смо да опоравимо коп. Радници су успели да након санације поврате производњу и наставе да буду лидери – рекао је Ћорђевић.

На свечаности је приказан филм о досадашњем раду ПК „Тамнава-Западно поље“, који је урађен у заједничкој продукцији Одељења за информисање РБ „Колубара“ и Ресора за информисање Синдикалне организације „Колубара“. Присутни су могли да се подсети тешких околности у време отварања копа које су пратиле економска криза у тадашњој држави, распад земље, рат и санкције међународне заједнице и најтежег периода за овај угљенокоп, у мају 2014. године када су га катастрофалне поплаве претвориле у велико језеро.

Прославу јубилеја својим наступима увеличали су солисти Музичке школе „Марко Тајчевић“ из Лазареваца и први и други ансамбл КУД-а „Младост“ из Степојевца.

М. Димитријевић

Завршен први део ремонтне сезоне

Радници за собом имају велико искуство и за њих су ово уобичајене активности, иако поједина места где се радови изводе изгледају прилично опасно

■ Све је спремно за потапање А2

Највише посла током ремонтне сезоне на другој дунавској електрани било је од друге половине септембра до 18. октобра, када се преклопио ремонт на два агрегата. Радови на А2 били су у завршној фази, док је А1 тек ушао у ремонт.

Радници за собом имају огромно искуство и за њих су ово уобичајене активности, иако поједина места где се радови изводе изгледају прилично опасно.

У сувој галерији на коти 11,75 метара дубоко у телу електране, налазе се цеви за одвод воде из тракта у црпну станицу. Муљ се нагомилао у цевном колену испред електричног засуна, створио се чеп и требало га је очистити. Мало је могућности да се цев отпуши, али су Љубиша Милосављевић и Зоран Миловановић, радници машинског извршења, уз велики труд успели да га ставе у функцију, иако

су из галерије изашли окупани мешавином муља и воде.

У чеони део капсуле агрегата А1 одвео нас је Душан Трцановић, пословођа електроизвршења. Екипа од десетак електричара чистила је генератор од графитних честица које настају трењем графитних четкица о побудне прстенове. Мирослав Максимовић, електричар, педантно је брисао спољашњи део полова ротора и ободу намотаја

статора, цеви за хлађење и остале делове.

Почетком октобра сви радови у проточном тракту су завршени и требало је да комисија стручњака утврди да ли су се стекли услови за потапање тракта. У тракт смо ушли са Радомиром Ивићем, помоћником директора за одржавање. Игор Миљковић из заштите на раду и Милан Шујерановић из грађевинског одржавања, чланови комисије, обавили су детаљан преглед и закључили да су се стекли услови за потапање тракта.

Стиче се утисак да се овде ради као на траци. Само што смо изашли из овог необичног амбијента, на излазу нас је сачекала екипа која треба да извуче расвету, мердевине и затвори отвор.

Отварају се нови послови, предвиђени планом ремонта, и овако ће бити до краја ремонтне сезоне. А2 је синхронизован на мрежу, што значи да је први део ремонтне сезоне завршен, а до краја године радиће се на првом агрегату.

М. Дрча

■ Развој сопствене оптичке кабловске инфраструктуре „ЕПС Дистрибуције“

Мреже за поуздан и модеран пренос

SCADA системи захтевају да кашњења у преносу буду мања од секунде, а расположивост преноса већа од 99,98 одсто

■ Постављање оптичких каблова

строгим захтевима за поузданост, расположивост и кашњење, захтевима за већи пропусни опсег, као и за синхронизацију информација различитог типа, каже Драги Ралић, директор Центра за ИКТ „ЕПС Дистрибуције“, који је надлежан за реализацију пројекта оптичке ТК инфраструктуре у Србији.

Сања Јовановић, директор Сектора за телекомуникације у Центру за ИКТ ОДС „ЕПС Дистрибуције“, објашњава да SCADA системи захтевају да кашњења у преносу буду мања од секунде, а расположивост преноса мора бити већа од 99,98 одсто.

– Сагласно одговарајућим препорукама CIGRE и стандарду IEC 60834-1 Ed.2, максимално дозвољено време преноса сигнала телезаштите, с краја на крај, за дигитални канал не сме да буде већа од 10 ms, а највеће дозвољено кашњење не сме да буде веће од 5 ms – наводи Јовановићева.

„ЕПС Дистрибуција“, као и већина електропривреда у свету, определила се за реализацију сопствене оптичке кабловске инфраструктуре, базиране углавном на подземним оптичким кабловима и на неметалним

самоносивим оптичким кабловима ADSS.

Током 2018. године инсталирано је 74 километра ADSS каблова и каблова за полагање у цеви на ЕД подручјима Крагујевац, Ниш, Краљево и Београд, у вредности од 48 милиона динара. Планирано је да ове године буде положено око 100 километара кабла, на 23 локације на свим ЕД подручјима, у вредности од 75 милиона динара.

М. Стојанић

Електропривредне телекомуникационе (ТК) мреже нове генерације засноване су на концепцији мултисервисних мрежа, у којима су делимично или потпуно оперативни сервиси интегрисани. Оперативни сервиси обухватају оперативну управљање – SCADA, телезаштиту, МТК/РТК, оперативну телефонију, оперативне видео-сервисе и друго. Оперативни сервиси одликују се

Прелаз кабла

Прелаз преко магистралног пута је урађен по далеководу 35 kV. С једне и друге стране магистрале налазе се решеткасти стубови чија висина дозвољава полагање оптичких каблова на висину шест, седам и осам метара изнад пута. Саобраћај је био заустављен само тридесетак секунди.

Раније набављена опрема за ТЕ „Колубара Б“ је у таквом стању да може да се користи и данас

Пројекат за енергетску стабилност

Изградња Термоелектране „Колубара Б“ у Каленићу је исплатива и заједно са пројектима новог блока и ветроелектране у Костолцу осигураће енергетску стабилност државе, рекао је Милорад Грчић, в. д. директора ЈП ЕПС.

– Имамо доказану исплативост изградње ТЕ „Колубара Б“ са блоком снаге 350 MW, у Каленићу, између Уба и Великих Црљена. Због тога је ово један од најважнијих и најлепших дана у новијој историји ЕПС-а – рекао је Грчић на представљању Техноекономске анализе о завршетку тог пројекта.

Он је подсетио да је реч о пројекту који је започет 1984. године, али је прекинут и додао да ће после садашње позитивне анализе, нови кораци за доношење одлука Надзорног одбора ЈП ЕПС и Владе Србије уследити у наредних неколико недеља.

– Невезано за шире планове председника Србије Александра Вучића и Владе Србије о ширењу ЕПС-а у региону, ван граница Србије, изградњом такозваног кинеског блока „Костолац Б3“, ТЕ „Колубара Б“ и ветропарка у Костолцу Србија постиже потпуну стабилност за наредни период – истакао је Грчић.

Додао је да ЕПС стиче сигурност да у наредних 50 година можемо да кажемо свим инвеститорима, домаћим и страним компанијама, да су добродошли у Србију и да имамо сигурну производњу електричне енергије.

План је да у градњи ТЕ „Колубара Б“ учествује око 1.000 људи и да максимално буду ангажоване домаће компаније.

– Важно је да ће у самој електрани радити око 220 запослених. Водимо и рачуна о заштити животне средине и планирана је на два нивоа – рекао је Грчић.

Александар Антић, министар рударства и енергетике Србије, похвалио је запослене у ЕПС-у који су сачували раније набављену опрему за ТЕ „Колубара Б“ у таквом стању да може да се користи и данас.

– Техничка студија показује оправданост за наставак изградње електране, полазећи од чињенице да ће потребе за електричном енергијом у Србији и свету расти и да су нам били неопходни нови објекти – истакао је Антић.

У целом пројекту и анализама су учествовали „Енергопројект“, као и домаћи институти при рударском, машинском и грађевинском факултету.

Младен Симовић, директор „Енергопројект Ентела“, рекао је на представљању Техноекономске анализе за „Колубару Б“ да тај пројекат представља јединствену шансу која би морала да се искористи.

Представљању анализе присуствовали су Мирјана Филиповић, државни секретар у Министарству рударства и енергетике, проф. др Бранко Ковачевић, председник Надзорног одбора ЈП ЕПС, и чланови проф. др Александар Гајић и Бранислав Марковић, затим Татјана Павловић, извршни директор за послове финансија ЈП ЕПС, Дејан Милијановић, извршни директор за техничке послове производње угља, Саво Безмаревић, извршни директор за техничке послове производње енергије, Зоран Рајовић, извршни директор за техничке послове дистрибуције електричне енергије и управљање дистрибутивним системом, мр Драган Влаисављевић, извршни директор за послове трговине електричном енергијом, Горан Кнежевић, извршни директор за послове снабдевања електричном енергијом, Милан Ђорђевић, председник Синдиката радника ЈП ЕПС, и представници локалних самоуправа.

Р. Е.

Сигурност

У будућности планирамо да будемо озбиљни извозници и то је оно што у политичком, социјалном и геополитичком смислу даје висок ниво сигурности земљи као што је Србија – рекао је Грчић.

■ Нова генерација програмских решења у РБ „Колубара“

Успешан почетак рада САП-а

Систем од почетка октобра уведен у финансијама, рачуноводству, набавци и продаји и управљању материјалима. Омогућен максимални ниво контроле, транспарентности и усаглашености пословних процеса на нивоу ЕПС-а

Након свеобухватних припремних активности и комплексног процеса имплементације САП-а у пословне токове, од почетка октобра почело је коришћење овог програма у Огранку РБ „Колубара“.

Према речима Владана Марковића, финансијског директора „Колубаре“, увођење САП модела у пословање највећег и најкомплекснијег огранка у систему „Електропривреде Србије“ било је велики изазов, а извршено је успешно захваљујући огромном раду и труду представника Управе компаније, „Колубаре“ и консултантске куће.

– Месец дана касније може се констатовати да смо успешно прошли кроз прелазну фазу и да увођење САП програма у пословне токове „Колубаре“ ни у првим корацима, када су проблеми били могући током процеса уводања, није угрозило свакодневне активности и обавезе – наводи Марковић.

Први потенцијални изазов који се после имплементације САП-а у „Колубари“ очекивао

већ првог дана рада, 1. октобра, био је у Служби продаје и отпреме угља.

Било је неопходно адекватно испратити све активности производних погона који раде без прекида и обезбедити несметану испоруку угља ка највећим индустријским потрошачима, јавним комуналним предузећима, буџетским корисницима, запосленима у ЕПС-у, издвојеним предузећима и осталој широкој потрошњи.

– После више од месец дана успешног рада у новом систему, у оквиру Службе продаје и отпреме угља можемо констатовати да је, пре свега, поједностављен процес продаје и отпреме угља. Знатно је смањен број података који морају да се уносе ручно приликом издавања отпремних докумената, што значи да је могућност прављења грешака смањена на најмањи могући ниво – нагласио је Марковић.

Он је додао да САП програм омогућава запосленима у овој служби да планирају и контролишу испоруке, израђују и припремају извештаје и аналитику према купцима и категоријама потрошача базирану на подацима у реалном времену.

– Ова новина омогућава ефикасније и брже доношење пословних одлука. На тај начин смо елиминисали извештавање какво је било у претходном периоду (кроз Excel табеле и ручно преношење података из старог софтвера) и поједноставили пословне процесе, што је од великог значаја, имајући у виду разноликост предмета продаје роба и извршење услуга у пословницама продаје угља на велико и мало, пословници метала и „Металу“ – истиче наш саговорник.

Један од сегмената новог начина рада је и САП финансијско рачуноводство, које се користи за управљање финансијским и рачуноводственим трансакцијама унутар компаније. Фокус је на једноставном

обављању рачуноводствених трансакција у оквиру рачуноводства главне књиге, купаца, добављача, рачуноводства основних средстава, ПДВ евиденције и извештавања, као и пословних трансакција везаних за плаћање и обраду банковних извода.

Кроз интеграцију са другим организационим деловима „Колубаре“, овај сегмент омогућава целовито обухватање свих пословних промена релевантних за ЕПС и „Колубару“. Нови систем рада пружа и максимални ниво контроле, транспарентности и усаглашености пословних процеса на нивоу ЕПС-а.

Сви ови процеси представљају напреднија техничка решења у области финансијско-рачуноводног пословања и извештавања и као такви представљају битну карику у даљем развоју „Колубаре“.

САП оперативни систем је од почетка октобра заживео и у магацинима „Колубаре“.

– Од краја октобра САП се примењује у пуном капацитету и потпуно је преузео више апликација које су се претходно користиле у магацинском пословању, чиме је убрзан и олакшан рад у сегменту магацинског пословања у „Колубари“ – наглашава Марковић.

Даљи рад САП система у „Колубари“ пажљиво ће се пратити, како би се још више повећала ефикасност свих пословних процеса.

М. Радосављевић

Радионице за запослене

У оквиру припремних активности за имплементацију САП програма одржан је низ радионица у којима су учествовали запослени Огранка РБ „Колубара“. Они су том приликом информисани о програмском решењу и обучени за успешан будући рад у САП програму.

Да би се стигло до земљишта са неоткривеним количинама лигнита, потребно је да се измести део Ибарске магистрале и помери ободни канал отпадних вода

Биће више угља

Рударски радови на ПК Поље „Г“ приближавају се Ибарској магистралаи, а за наставак производње неопходно је да се измести део магистралног пута. Послови на овом пројекту, који је означен пројектом од државног значаја, јесу у завршној фази.

— Послови на измештеном делу магистрале нису у надлежности копа, али ће по свему судећи бити окончани током децембра. Са копањем јаловине у тренутним границама требало би да завршимо крајем месеца, па ћемо до отварања новог дела саобраћајнице имати времена за мини-инвестициону оправку на јаловинском систему. Планирамо да током ремонта урадимо освежење производне

Припреме за зиму

Запосленима много значи што им је пред зиму стигла одређена количина камена који ће искористити за поправљање путева до објеката, углавном до погонских станица које су стационаране. Нови путеви и поправљени стари велика су олакшица за лакшу комуникацију, посебно у јесењим и зимским данима.

опреме. То ће бити сви неопходни радови, пре свега послови око радног точка на роторном багеру, као и послови на „бандвагену“ који ради као одлагач на систему и неопходна померања по тракама — рекао је за наш лист Радојица Радојичић, технички директор „Поља Г“.

Укључивањем у саобраћај измештеног дела магистрале биће испуњен услов за ширење рударских радова према истоку. Први од послова на новом делу копа су чишћење површине терена на коме су водоводи, цевоводи, пропусти и електроинсталације.

Са наставаком ископавања угљенокоп ће бити на локацији која ће да омогући несметану производњу током следеће, а највероватније и 2021. године. То на годишњем нивоу значи обезбеђење нових пет милиона тона квалитетног лигнита калоријске моћи изнад 7.000 килоцула по килограму.

По пројекту би требало да се у наредном периоду Поље „Г“ развија не само ка истоку већ и ка југу. На јужној страни угаљ се налази на већим дубинама и зато је источна страна тренутно прихватљивија, јер у том правцу може да се ради са постојећим бројем транспортера. За експлоатацију угља у правцу југа биће неопходна још два транспортера, међуслојне расподелне станице (МРС), две погонске станице и трасе транспортера.

Наставак рада повезан је и са измештањем ободног канала отпадних вода из „Прераде“, који се простире између магистрале и источне границе копа.

— Ободни канал радимо уз помоћ додатне механизације из „Колубара-Грађевинара“. Реализујемо га према пројекту који су припремили запослени из „Пројекта“. Канал је дуг око 1,8 километара, просечне је дубине два, док је дно канала ширине три метра. Дневно се грубо ископа око 100 метара канала, који потом треба и да се фино обради. Планирамо да у другој половини новембра радове окончамо — објаснио је Радојичић.

У ишчекивању тренутка када ће прећи границу у виду садашњег дела магистралног пута, на копу се поред редовне производње одвијају бројне активности. Багери дрегљани (популарнији као ЕШ-еви) радили су углавном на одлагању маса откривке на западну страну копа, што је први корак у радовима на завршној западној косини копа и обезбеђивању њене стабилности.

М. Димитријевић

Благовремено

Даљи напредак копа био је условљен и експропријацијом, која је извршена благовремено на потезу између Ибарске магистрале и пруга за Обреновац и Бар. Значајно је што је тај део посла завршен у току припрема за транспорт роторног багера „глодара 10“ и „бандвагена“ са Поља „Д“ до копа „Радљево“ и током наредне године не би требало да се појаве проблеми када је о експропријацији реч.

Исправност возила на првом месту

Добром организацијом посла и правовременим планирањем завршавају све послове и годишње обаве више од 4.000 интервенција

По устаљеној динамици, а у циљу благовремених припрема за зимски период, запослени у Служби одржавања возила у ауто-гаражи „Тамнава“ од средине октобра почели су са припремом свих путничких и теретних возила за наступајућу зиму.

У оквиру редовних делатности ове службе ради се на сервисном (превентивном), текућем, корективном и инвестиционом одржавању возила на тамнавским коповима. Отуда се у овој радионици годишње обави више од 4.000 интервенција на одржавању возила, пратећи предвиђена упутства произвођача свих типова и намена возила.

— У претходних месец дана извршили смо замену течности у системима за хлађење, као и проверу антифриза на свим путничким и теретним возилима.

Најчешће интервенције имамо на поправкама делова предњег трапа возила због нимало лаких путева на коповима. Управо због различитих типова и генерација возила, посао тражи широк спектар знања — наглашава Горан Радивојевић, пословођа одржавања ауто-гараже „Тамнава“, уз напомену да се овде обављају послови везани за механику, електрику, браварију, лимарију, фарбање.

Капацитет радионице у којој ради око 60 запослених је веома мали у односу на број возила, посебно у зимском периоду. Ипак, планирањем постижу да се сви послови заврше квалитетно и на време. Ради се и на терену у свим

временским условима, а постоји и пралиште, као и сепаратор који служи за одвајање уља и осталих нечистоћа приликом одржавања возила.

— Трудимо се да добром организацијом и сарадњом са запосленима у експлоатацији одржимо исправност возила на максимално могућем нивоу, у чему и успевамо — истакао је Радивојевић.

Набавком машине за израду и репарацију хидрауличних црева, која је купљена половином фебруара ове године, убрзана је процедура поправке возила са хидрауликом с обзиром на то да се дневно изради до шест хидрауличних црева.

Дарко Саватијевић, инжењер одржавања у ауто-гаражи „Тамнава“, објашњава да се овај део претежно ради за булдожере, цевополагаче, багере, као и за сву механизацију којој је у склопу хидраулике неопходан овај део.

— У самој гаражи радимо искључиво за кранска возила, али зато у готово 90 одсто случајева радимо за булдожерске радионице „Тамнава“ и „Зеоке“. Набавком ове машине, преузели смо израду хидрауличних црева за „Помоћну механизацију“, што је временом проширено и на целу „Колубару“. Пре неколико дана иста машина стигла је и у булдожерску радионицу „Зеоке“. С обзиром на то да ми већ неколико месеци радимо на овој машини, обуку запослених у Зеокама урадили су људи из наше гараже, тако да ће посао на изради и репарацији хидрауличних црева бити подељен — каже Саватијевић.

Т. Крупниковић

Велики број машина

Запослени у ауто-гаражи „Тамнава“ имају велики број машина у надлежности одржавања. Како објашњава Радивојевић, реч је о 40 камиона кипера, 17 возила за масовни превоз, 35 УАЗ-а, осам ватрогасних и пет кранских возила, пет цистерни за гориво и три за воду, као и три вучна воза и 20 трактора.

Припремљени деривати и механизација. Возни парк обновљен са два нова камиона са расипачима за посипање соли

Календарски гледано, зима је на прагу, али неубичајено топло време почетком новембра чини је далеком. Међутим, Служба Експлоатација машина на точковима, познатија као Зимска служба „Помоћне механизације“, спремна је за прве снежне

■ Зимска служба „Помоћне механизације“

Спремни за зиму

падавине. За одржавање редовног процеса производње неопходна је добра проходност путева у оквиру копова и око производних погона.

Горан Јовичић, главни пословођа ове службе, рекао је за наш лист да су на време извршене све неопходне припреме, од набавке одговарајућег горива, мазива и адитива за ниске температуре до сервисна машина и уградње радних елемената, плугова за снег, посипача и ланаца на точковима.

— Тренутно располажемо са 30 тона соли и око 500 тона путарске

ризле која се меша са сољу и посипа по путевима. Механизација која ће бити ангажована на пословима чишћења снега је сервисирана, тако да су за зиму припремљена четири скипа, осам УЛТ-ова и четири грејдера. Набављена су и два нова камиона типа „Татра“ са најсавременијим циклонима, односно расипачима за посипање соли — наглашава Јовичић.

Поред одржавања путева унутар и око копова и производних погона, запослени Зимске службе „Помоћне механизације“ од

снежних наноса чисте и деонице путева којима запослени у Огранку РБ „Колубара“ долазе на посао. Под надлежношћу ове службе је и чишћење путних деоница у месним заједницама које се ослањају на површинске копове.

— Као и у досадашњој деценијској пракси Зимска служба ће, уколико то буде потребно, притећи у помоћ осталим службама које чисте снег на територији општине Лазаревац — закључује Јовичић.

Т. К.

Превентива је најбољи лек

Могућност предвиђања одређених кварова на багерима најбитнија за сигуран рад запослених и опреме. Годишње се ради неколико хиљада мерења у радионици, али и на терену у оквиру ЕПС групе

Лабораторија у оквиру „Метала“ акредитована је за веома специфична мерења на рударској опреми и постоји од 2005. године. Највећи значај овог одељења јесте превентивно деловање, којим могу да се предвиде одређени кварови, а самим тим и смање трошкови одржавања и застоја. Постоји идеја да се у наредном периоду Лабораторија прошири и да има истурена одељења.

Према речима Рајка Спасојевића, руководиоца Лабораторије, њихов утицај је видљив, јер је вагање законска обавеза. Када се ради редовно инвестиционо одржавање на погонима, радници излазе на терен и раде вибродијагностику на појединим багерима. После прегледа, припремају извештај на основу којег се врши замена потребних делова на багеру.

Од метода које су акредитоване Спасојевић је најпре истакао мерење тежине и пројекције положаја горње обртне градње рударских машина или интерног назива „испитивање силе“, којом се мере тежина и положај тежишта великих багера.

Сама процедура се изводи на терену. Сваки багер се састоји из два дела – постоља, где су гусенице, и горњег дела који се ротира. Са циљем стабилнијег рада горњег дела, багер се подиже и мери уз помоћ опреме која је за то намењена. Одређује

■ Мерење електромотора вибродијагностиком

се тачно место тежишта горњег дела и да ли је потребно додавање или одузимање терета.

Подизање багера при прегледима је предвиђено због веће безбедности опреме и сигурнијег рада запослених. Сваки багер је прича за себе, са јединственим тежиштем, што зависи од типа багера, његове предисторије и услова у којима ради. Тежиште се одређује приликом монтаже и касније на сваких пет-шест година или када се ради неки велики посао, попут мењања радног точка.

Такође, у оквиру лабораторије ради се и мерење силе за гибње железничких вагона, којима се одређује еластичност шинских возила. Обично се мере вагони за транспорт угља који су за ревитализацију.

Друга акредитована метода је вибродијагностика. То је једна од новијих метода и постала је актуелна са појавом рачунара и бржих микропроцесора којима се могу довољно брзо обрадити подаци.

– Свака машина која се ротира производи неке вибрације. Мерењем тих вибрација добијају

се одређени спектри, а њиховим тумачењем, ми анализирамо и проучавамо стање обртне машине – истакао је Спасојевић и нагласио да се ради у складу са ISO стандардима, који прописују дозвољене нивое вибрација.

За мерења електромотора и зупчастих преносника, првенствено за редукторе, такође постоје акредитоване методе које се раде у Испитној станици, у оквиру производног погона „Метала“.

Постоји идеја о акредитацији метода које се односе на испитивања без разарања, али за тај посао неопходно је да постоји одређени стручан кадар.

– Имамо проблем са кадром јер људи после обуке прелазе у друге фирме због већих плата. Рад у лабораторији захтева стално усавршавање у струци, али и искуство рада на самом терену и рада у екипи. Одговоран је посао и озбиљно се приступа раду – поделио је своје утиске Спасојевић.

У овом тренутку Лабораторија броји три инжењера и пет техничара електро и машинске струке, а годишње се у просеку

ради неколико хиљада мерења, акредитованих и неакредитованих метода у радионици, али и на терену у оквиру ЕПС групе.

Цена сата мерења је у просеку 3.600 динара, с тим што се вагање наплаћује минимално 15.000 евра по мерењу, што доноси приход фирми. За толики број радника ангажованих и посвећених овом послу број је похвалан.

М. Пауновић

Иновативни

Метода коју су назвали Метода куће је резултат ентузијазма и додатног ангажовања инжењера Лабораторије. Реч је о вагању багера електроотпорним путем, по чему су јединствени у свету и само Лабораторија „Метала“ ради мерења овом методом уз помоћ електроотпорне мерне дозне, што је 2008. године проглашено као друга најбоља технолошка иновација од Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије. Савез проналазача Србије прогласио је ову методу најбољом иновацијом 2011. године.

Здраво живо,

Роторни багер „тројка“ пре 50 година укључен на БТО систем, који је био први производни систем попут ових који се данас користе на колубарским коповима. И данас веома поуздан и ефикасан багер

Необична дружина окупила се последњег дана октобра на видиковцу изнад етаже рада Првог БТО система и роторног багера „глодара 3“ на површинском копу Поља „Д“. У оквиру прославе 50 година рада „глодара 3“, старог друга дошли су да поздраве пензионери, који су свој радни век, више или мање, уткали у рад ове машине, предводника чувеног Другог БТО система.

Госте су дочекали Владимир Мијановић, шеф система, и представници управе Поља „Д“. Мијановић је рекао да је част када са старијим колегама може да се подели њихово радно искуство, али и љубав према машини која је обележила почетак ере модерног начина експлоатације и одлагања јаловине у „Колубари“.

Све је почело пре 50 година, када је 9. октобра 1969. године, укључењем новог, Другог БТО система са роторним багером „глодаром 3“, трачним транспортерима и одлагачем први пут примењен систем багер-трака-одлагач, какви су данас заступљени. На челу система и први шеф био је Предраг Марковић, који каже да почеци нису били нимало једноставни, пре свега зато што нису имали готово ништа од документације.

– Учили смо једни од других и права је срећа што смо имали људе попут Владете Расулића и Павела Лавроша, од којих се имало шта научити. У рударству је најбитније да се овлада одлагањем откривке. Ако то савладаш, имаш стабилну производњу угља. Ми смо имали нешто „срећније“ услове рада, бар што се геологије тиче. Борили смо се и имали дивне, честите људе, што је право богатство Поља „Д“, „Колубаре“ и Србије – каже Марковић уз констатацију да је срећан што у то време није било великих рестрикција струје, захваљујући управо Пољу „Д“.

Један од првих пет пословођа Другог система, који је 1969. године „закопао“ прве кубике откривке „глодаром 3“, био је Дража Михаиловић.

– Нама је припала част да преуземо багер са монтажног плаца и транспортујемо га на локацију такозваног Ђорђевића потока, где је „закопао“ прве кубике јаловине које је послао на одлагалиште. Велика је част што смо практично пионири овог начина откопавања и експлоатације површинског копа – наглашава

Михаиловић уз напомену да управо стога није било нимало лако.

– Сва та механизација за нас је била новина – од багера „глодара“, одлагача, транспортних трака. Постојало је упутство за руковање, али пракса је диктирала много ствари. Обучавали смо се у ходу, а имали смо и среће да нам шеф система буде Предраг Марковић, који је први савладао комплетну технологију. Ми смо прославили 10. годишњицу овог багера, али касније су генерације наставиле да прослављају његове јубилеје. И ето, доживео је да слави 50 година. Гледајући га сада, мислим да је у одличном је стању, с обзиром на то да знам колико га треба одржавати – каже Михаиловић.

Он додаје да ће слављеник и поред садашњих 50 година, уз редовно одржавање доживети 150. рођендан и бити младић јер после сваког ремонта који се уради није годину дана старији, већ млађи.

„Багерска“ песма

Поводом 40. рођендана „глодара 3“ 2009. године, Манојле Опанчина, тадашњи рударски пословођа Другог система, посветио му је и песму:

Дуго копа јаловину,
А зрео је за пензију
Не дају му - услов стеко
Прете, ко му каже деко
Доктори му из Централне
Годинама лече ране.

Глодар 3 у раду

друже стари!

Споне које везују копове и људе колубарског краја су дубоке, па нам је са пуно поноса Радисав Милосављевић, пензионисани машински инжењер, испричао да је његов отац довео прву групу радника који су ступили на земљу будућег копа, који је обележио историју рударства. Док гледа „слављеника“, дубоко уздише. Сећа се колико пута су га задизали, мењали кугле, папуче.

– На овом багеру сам почео да радим 1971. године као рударски техничар приправник. Радио сам са машинским пословођом Вулом Стефановићем, једним од најбољих људи које сам упознао у животу. За Рударски институт смо водили параметре откопавања, мерили углове рада, дубину наступа. Бравари који су радили на овом систему су сви до једног били изузетно стручни и касније постали надзорници, што је опет стварало добре раднике јер су имали од кога да науче – прича Милосављевић.

„Златна тројка“

Легендарни су другарство и шале посада багера. Наш „слављеник“, односно његова посада, предњаче у томе. Тако се почетком лета ове године пронела гласина да је „глодар 3“ ископао ђуп са златом. Интересовање јавности је било неизмерно. Посада је знала истину, али је ћутала. Испоставило се да је мета сензације вешто урађени фото-шоп дуката залепљених за јаловину.

Радисав Радојичић је радећи као бравар учествовао у „спуштању“ багера „глодара 1“ на угљену етажу и потом прешао на Други систем као машински надзорник.

– На Пољу „Д“ се до доласка „глодара“ радило са класичном механизацијом. Имали смо „шкоде“, „марионе“, „Будин багер“ и један мали багер. „Шкоде“ су биле тешке за одржавање, али трудили смо се колико смо могли. „Јединица“, „двојка“ и „тројка“ су багери истог типа, источнонемачке компаније ТАКРАФ. Мислим да спадају у најбоље багере. Урађени су од најквалитетнијег челика и не постоји багер који има бољу статистику од ових, јер имају три ослонца – сматра Радојичић.

Да не урекнемо, ово је одиста један од ретких багера који није имао велике проблеме. Интересантно је, такође, да је један од ретких на коме нису вршена модификовања и модернизација, а да је и даље врло поуздан. О томе довољно говори податак да је за 50 година рада откопао око 250 милиона кубика јаловине.

При томе, не треба заборавити чињеницу да је откопавање јаловине додатно условљено и отежано временским условима. Да ни у прошлости није било лако посведочио нам је Златан Матко, други по реду шеф Другог БТО система.

– Систем је тада откопавао најтеже партије, такозвани Сакуљински поток, а потом и део испод јаме „Јунковац“, што није било лако. То је био најопаснији период откопавања за овај багер. Били су то тешки

тренуци, али за све нас са овог копа и велика школа – истиче Матко.

Слободан Петровић је имао само 24 године када је сео за управљачке команде „глодара 3“, који је са својих 1.500 тона тада био међу највећим багерима у Европи.

– Гледам га данас, присећам се. Када сам дошао, све било ново, а ја млад. Ми смо имали тада најмлађу посаду у Југославији, мада смо сви били школовани за овај посао. Чак је дошла екипа Телевизије Београд да снимим емисију о нама. Били су запањени нашом младошћу. А имали смо вољу да се докажемо, постигнемо резултате. Машина нова, лепа, а ми поносни што смо део таквог система – прича Петровић.

– Постизали смо и рекорде. Рецимо, петнаест дана нисам гасио багер, не само ја већ комплетна посада се у ходу смењивала. Нису могли ни Немци да верују. Али, била су таква времена. Био сам после и на другим системима, као надзорник, па пословођа. На копу сам провео 40 година и понео сам одавде много лепих успомена – каже Петровић.

Најмлађи од њих, багериста Александар Живоиновић, пензионер је тек од прошле године. Радио је на сва три роторна багера овог типа. Питамо да ли је било тешко.

– Како није било тешко! Не би било бенефиција да није било тешко. Тражила се производња, борило се, али и издржало – каже док испод нас точак „тројке“ не престаје да се врти.

Д. Весковић

Владимир Мијановић, Предраг Марковић, Дража Михаиловић и Радисав Радојичић

Широк спектар деловања

Одличан принос ратарских култура. Продат комплетан принос меркантилне пшенице, кукуруза и сунцокрета. У плану изградња нових ветрозаштитних појасева

Рекултивација деградираног земљишта, која се обавља по завршеној експлоатацији и у складу са пројектном документацијом, подељена је на послове пољопривредне и шумске рекултивације.

У Служби биолошке рекултивације Одељење за пољопривреду спроводи мере биолошке рекултивације и организује редовну пољопривредну производњу на 110,6 хектара рекултивисаних површина.

– У вегетационој сезони 2018/2019. године организована је производња меркантилне пшенице на површини од око 50 хектара, меркантилног кукуруза на 30 хектара и меркантилног сунцокрета на око 23 хектара. Просечан принос сунцокрета износио је око две тоне по хектару, кукуруза шест и пшенице три и по тоне по хектару. Комплетан принос је и продат. Такође, спроводили смо агротехничке мере у воћњаку јабука на површини од седам хектара. Узгајамо три сорте: ајдаред, мелроз и јонаголд – изјавила је мр Верица Живковић, руководилац Одељења за пољопривреду РБ „Колубара“.

Како објашњава наша саговорница, у циљу побољшања плодности земљишта на технички рекултивисаним површинама „Колубаре“ крајем септембра засејан је један оглед.

– Постављен је оглед на основу Пројекта за постављање огледа на земљишту које је технички рекултивисано садњом различитих култура (луцерка, црвена детелина, високи вијук и еспарзета), уз употребу минералних, органских и микробиолошких ђубрива. Крајњи циљ овог пројекта, након четири године трајања огледа, биће утврђивање утицаја гајених трава и лептирњача на депоновање хранљивих материја и органске материје у ораничном слоју земљишта. Испитиваће се утицај биљака на остале особине земљишта важне за обнову и враћање земљишта у стање повољно за гајење биљака – објашњава Живковић.

Када је реч о шумској рекултивацији, у газдинској јединици РБ „Колубара“ налази се око 610 хектара обраслог земљишта. Обављају се радови на сечи и крчењу, послови заштите шума и хортикултурни радови.

Према речима Јулијане Пажиновић, дипломираног инжењера шумарства, у протеклих годину дана Одељење за шумарство је ангажовано на сечи и крчењу терена за потребе отварања новог површинског копа „Радљево“, укључујући и сечу на траси транспорта багера „глодара 10“, и за несметано напредовање рударских радова на Пољу „Е“. Посечена дрвна маса отпрема се у магацине. Осим за продају, ова дрвна маса се користи за донације, као и за интерну употребу, односно ложење у котларницама, како би се смањило аеро-загађење.

У циљу одржавања стабилног напајања копова изводе се радови крчења испод трасе далековода и оптичких каблова. Одељење за шумарство ради и на пословима заштите шума.

– У оквиру наше газдинске јединице обавља се контрола бројности губара, раних хрстових дефолијатора и шестозубог боровог поткорњака. У складу са дрвенастим врстама присутним на нашем терену, када пратимо бројност наведених инсеката, постављамо феромонске клопке и лепљиве појасеве. Следећа активност на заштити шума је прикупљање гранича хрста у јануару, које се шаљу на анализу у Институт за шумарство. Тако се у лабораторијским условима утврђује бројност хрстових дефолијатора, што нам говори какав интензитет напада ових економски значајних штеточина можемо очекивати с пролећа – рекла је Анђелка Васиљевић, дипломирани инжењер пољопривреде за заштиту биља.

Милош Пантелић, дипломирани инжењер пејзажне архитектуре и хортикултуре, објаснио је да активности у области пејзажне архитектуре и хортикултуре имају за циљ побољшање и унапређење радне и заштитне животне средине. У том циљу, зелене површине се одржавају кошењем, садњом цвећа и дрвенастих и жбунастих врста.

– Заштита животне средине подразумева подизање ветрозаштитних појасева, који спречавају разношење честица прашине са копова по околини. Урађен је пројекат на основу кога ће бити подигнут заштитни појас на Дробилани – рекао је Пантелић.

Р. Лазић

Припреме за нову сезону

Припреме за наредну вегетациону сезону су у току. Иако сушна јесен отежава радове, на око 45 хектара је засејана пшеница, сорте симонида. Почели су и припреми јесењих радова за сетву јарих култура, кукуруза и сунцокрета. Следеће активности везане су за израду програма заштите, избора хибрида и ђубрива, а од јануара је планирана резидба воћњака.

Прљави споља, а чисти у души

Песме које је колубарски
Бодлер до сада написао
најбоље говоре о њему,
његовим животним циљевима
и погледима на свет

Пасје време, а трећа сам смена, а код куће и деца и жена. Та психоза одласка у трећу, обавези не смеш рећи нећу. Зар ноћ није за кревет створена, да се спава поред својих жена?"

То се пита Манојле Опанчина, рударски пословођа на Пољу „Д“, у једној од својих многобројних песама посвећених рударима „Колубаре“. У протеклих 20 година написао је више од 1.000 песама, од којих је половина објављена у три његове самосталне збирке: „Волимо се док багери раде“, „Од октобра до октобра“ и „Све пролази“.

Већину песама посветио је руднику и рударима „Колубаре“, али је писао и о љубави, првим комшијама, погледима на живот или догађајима који су на њега оставили утисак.

Једном је неко за Манојла рекао да је он вероватно најбољи песник међу рударима и засигурно најбољи рудар међу песницима. Мане је народски „стихоклепац“, и како сам за себе каже, песник у гумашима.

И у најозбиљнијим разговорима саговорницима често одговара у стиховима. Због тога песме које је до сада написао најбоље говоре о њему, његовим животним циљевима и погледима на свет.

– Свуда су извори око нас или појила, мало сеоска идила, мало из рудника и електричних бројила, па највише пишем за оне који се не либе чизама гумаша, јер ко се њих либи, као пацијент, тако се понаша – стиховима Мане описује своје литерарне мотиве.

Почео је да пише сасвим случајно, када га је син замолио да му помогне око домаћег задатка. Песнички првенац је био посвећен часовнику.

– Дуго сам се бранио, јер никад нисам писао, али хвала Богу који ми посла прве стихове и тако је настала песма о сату. Зато сва деца уз помоћ Бога треба да унапреде тату свога. Од тада пишем песме, од када је то Господ хтео и обогатио ми живот цео, али не у новцу и не у хартији, већ духовно, све сам богатији. И ето, Бог је хтео да ја због деце, а не због сукње, песнички проговорим.

■ Манојле Опанчина

Главни мотив већине песама је тежак рударски живот.

– Док прашина жури да уђе у плућа, ми водимо борбу са сном до сванућа. А главу нам пробија ужасна бука, ал' волимо посао иако је мука. Пренето другарство са Солунског фронта, а најчешћа тема плата и аконта. Прљави смо споља, а чисти у души, изложени увек и киши и суши.

Манојле често описује истините догађаје.

– Поранила да на'рани прасе, киша пада, јакну ставља на се, храну носи капију одшкрину, тад се прасе у слободу вино. Скупила је пола комшилука, прасе бежи па

за њиме кука. Шта за Божић да закољем, куку, прасе бежи као да га туку. Прасе мало, а велико благо, па се јадно уморило зато. Хватају га озарена лица, биће добра ова печеница.

Понеки кажу да је Манојлово перо понекад преоштро.

– Питао сам директора мога, дај ми дрва за имања твога – одговара песник.

Чак је и ташта нашла своје место у песмама.

– Палили смо трактор ми на о-рук, Лека старац, а ја голорук. Из гараже трактор истиснули, кер дотрча ми га нисмо чули. Па за ногу он мене дочепа, панталоне само ми поцепи. Уплаших се па зграбих батину, немој зете ташта на ме сину. Брзо откри своја осећања, више цени кера него зета Мана.

Песничком шарму није лако одолети.

– Умислила да сам фаца, син буржуја или попов, а ја обична дијабола и још ружан као лопов. Ти си жена зашла у године, још ти лепо лице и облине, срце ти је на потезу, да л' ћеш са мном прихватити везу.

Било је ту и деликатних стихова.

– Некад давно, с јаком намером, права љубав ал' са туђом женом. Романа је текла кришом, вођена силом вишом. Још увек ме она изазива, још је лепа, не чекам позива, па предлажем поново интиму, заљуби се да не трпиш зиму.

Кад питате колубарског Бодлера докле ће да пише песме, он и тада одговара у стиху.

– А на копу, док багери раде, Мане ће и даље писати баладе, о рударима, о природи, о свом селу, о живој води и лепим женама из Беле зграде с којима рудари љубави граде. То је то – нагло Мане прекида своју поетску исповест док му се на лицу поново јавља исти онај уобичајен, развучен, срдачан, некако пренаглашен, а истовремено дечји наиван осмех.

(Већина одговора су преузети оригинални стихови из песама објављених у збиркама Манојла Опанчине, прим. аут.)

Д. Ђорђевић

Радост и туга

У збиркама Манојле је један број песама посветио поименце појединим колегама и колегицама с посла. Он такође пише и здравце, али исто тако и епитафе. Или како би то он најбоље срочио: „Осим у збиркама, мојих стихова има и у радио-песмама, има их на споменџима, дрвећу и камењима, и кад је радост и, не дај, Боже, жалост“.

Све више излагача

Први пут ове године, у оквиру стручне радионице, организоване су и презентације винарија из лазаревачке општине

Више од 60 винарија из Србије представило се на 11. фестивалу српских вина, одржаном 9. новембра у великој сали СРЦ „Колубара“. Манифестација је одржана под покровитељством општине Лазаревац.

У име домаћина и организатора сајам је свечано отворио Бојан Синђелић, председник општине, нагласивши да манифестација сваке године добија на квалитету,

као и да је ове године било изузетно велико интересовање излагача.

Као и претходних година, представљене су винарије за које већи део стручне винске и шире јавности није чуо, а имају квалитет и потенцијал. За гастрономску понуду били су задужени произвођачи сирева и сухомеснатих производа. Посебно место на сајму вина заузеле су винарије из Лазаревца. Било их је седам, а њихова вина су већ

годинама позната и препозната као вина врхунског квалитета.

Први пут ове године, у оквиру стручне радионице, организоване су и презентације винарија из лазаревачке општине. Винари Лазаревца окупљени су у Удружењу винара и виноградара „Зеочки виногради“ и са свих такмичења у земљи враћају се са престижним наградама.

Фестивал вина благословио је Његово преосвештенство епископ шумадијски господин Јован.

– У једној нашој молитви, коју стално читамо, каже се да Господ благослови поља, њиве и винограде. Заиста, Бог је све благословио и све што је створио беше веома добро за човека. И зато човек у све то Божије добро и давање треба да угради своје добро, да Бог то благослови. Данас благосиљам овај фестивал и желим вам много успеха, желим да Бог заиста чува поља, њиве и винограде, да чува вас, али чувајте и ви са своје стране – истакао је владика Јован.

Лазаревачки фестивал вина из године у годину осваја симпатије највећих винских кућа из винских региона Србије и носи епитет једне од омиљених винских манифестација. Сајам се организује са циљем подизања винске културе грађана Лазаревца, али и као промоција и афирмација домаћих винских сорти.

Т. К.

■ Изложба пољопривредне механизације у Лазаревцу

Уз субвенције лакше до машина

У последње три године свако друго регистровано пољопривредно домаћинство у Лазаревцу добило је неку врсту подстицаја

На платоу испред зграде општине Лазаревац, крајем октобра одржана је изложба дела пољопривредних прикључних машина које су пољопривредна газдинства набавила из подстицајних средстава Града Београда, уз помоћ Канцеларије за пољопривреду општине Лазаревац. Изложбу је, између осталих, посетио и Милинко Величковић, градски секретар

за привреду, у пратњи Бојана Синђелића, председника општине Лазаревац, и чланова Већа.

– Град Београд све више развија пољопривреду и помаже да људи остану на селу. Прошле године пољопривредници из Лазаревца добили су 42 прикључне машине, а ове 73 – рекао је Величковић и истакао

да је 2014. године Град Београд почео са 20 милиона динара субвенција за пољопривредне произвођаче, а 2019. године износ је 200 милиона динара.

Током прошле године општина Лазаревац је добила 21 милион динара из буџета Града Београда за субвенције у пољопривреди, а ове више од 28 милиона, што

је показатељ да се ради добра промоција на терену, али и да је пољопривреда изузетно развијена у овом крају.

Председник општине Лазаревац Бојан Синђелић захвалио је представницима Града Београда на великој подршци пољопривредницима и похвалио Канцеларију за пољопривреду која се труди да сваком произвођачу објасни и помогне у процесу остварења субвенција.

Члан Већа задужен за пољопривреду Ненад Бачанац подсетио је присутне да је више од 700 пољопривредних газдинстава добило неку врсту машина и подстицаја у последње три године, што је свако друго регистровано пољопривредно домаћинство у Лазаревцу. На овом скупу најављено је да ће и у наредном периоду бити настављен тренд значајнијег улагања у пољопривреду путем подстицајних средстава.

М. Радосављевић

Слушају потребе заједнице

Библиотека „Димитрије Туцовић“ из Лазареваца средином октобра била је домаћин друге националне и прве регионалне смотре хортикултурних библиотека. Овом значајном догађају присуствовали су представници Универзитетске библиотеке „Дервиш Сушић“ из Тузле, Народне библиотеке са музејском збирком Зворника, Градске књижнице Винковци и Универзитетске библиотеке „Свети Климент Охридски“ из Битоља. Представници националне мреже хортикултурних библиотека у Србији, која је у оснивању, биле су библиотеке „Јован Поповић“ из Кикинде и „Љубиша Ћенић“ из Чајетине.

Према речима Јасмине Иванковић, директорке Библиотеке „Димитрије Туцовић“, у току је формирање мреже хортикултурних библиотека које се баве промовисањем библиотечких садржаја из хортикултуре, пре свега монографских публикација, али и електронских издања.

– Тај посао смо први почели, заједно са интернет-клубом из Љига. То је пројекат који се односи првенствено на промовисање

■ На видиковцу „Тамнаве“

садржаја из хортикултуре, електронских издања, часописа који се баве овом облашћу. С друге стране, циљ нам је да се привуче још читалачке публике. Пре свега, мислимо на пољопривреднике и на домаћице које се баве уређењем вртова и тераса – рекла је Јасмина.

Учесници су у оквиру радне посете обишли видиковца Рударског басена „Колубара“ на површинском копу „Тамнава-Западно поље“, расадник и рекултивисане воћњаке „Услуга“.

Представници Македоније имају и конкретан циљ – сарадњу

са РБ „Колубара“, истакла је мр Јелена Петровска, заменик директора библиотеке „Свети Климент Охридски“.

Представници Рударско-енергетског комбината Битола, који се налази у близини Битоља, изразили су жељу да од стручњака из „Колубаре“ добију нова сазнања. Највише их занимају области рекултивације земљишта и садње воћњака и других култура које доприносе повећању заштите животне средине.

Петровска наводи да је веза библиотека и потреба рудника објашњена у Унесковој Агенди

2030 са 17 циљева одрживог развоја, где су управо библиотеке укључене у те циљеве.

– Идеја је да оне буду посредници између фирми које могу нешто да ураде за заједницу. Ове институције културе у ствари прате потребе заједнице и реагују на прави начин. Сада и ми улазимо у мрежу. Македонија ће бити део хортикултурних библиотека, а управо то омогућује потенцијалну сарадњу између нашег рудника и Рударског басена „Колубара“ – каже Петровска.

Д. Весковић

■ У Лазаревцу одржан трећи Јесењи карневал

Малишани верно дочарали јесен

Више од 500 малишана, деце из Предшколске установе „Ракила Котаров Вука“ и њихових гостију, својим машовитим костимима живих боја улепшало је Карађорђеву улицу, 23. октобра, када је одржан трећи Јесењи карневал. У програму је учествовало петнаестак васпитних група са својим васпитачима из ове установе, која је била организатор догађаја. Поред њих, своје костиме инспирисане јесењим мотивима приказали су и гости из предшколских установа из Лајковца, Ваљева и Уба.

Сунчано време, право миохљско лето, употпунило је цео догађај и учинило да раздрагана деца у пуном сјају прошетају

■ Предшколска група из „Детињства“

главном улицом, а затим погледају прикладан програм који се одвијао испред зграде општине Лазаревац.

Предшколска установа „Ракила Котаров Вука“ из Лазареваца укључена је у акцију „Чеп за хендикеп“, и овом приликом у главној улици био је постављен штанд на којем су могли да се предају пластични затварачи. Скупљен је велики број чепова и на тај начин је ова хумана акција потпомогнута.

Јесењи карневал полако прераста у традиционалну манифестацију коју са пуно наклоности подржавају како родитељи и васпитачи тако и бројни Лазаревчани.

М. Р.

Гран-при „Тихом дечаку“

Истраживање нових форми, непосредна комуникација са публиком, отварање табуа и ослобађање од улагивачког приступа

У организацији Заједнице професионалних позоришта Србије и Пулс театра, као домаћина, у Лазаревцу је од 1. до 8. новембра одржан 12. фестивал представа за децу и младе професионалних позоришта Србије „Мали Јоаким“. Током фестивалских дана на сцени Центра за културу Лазаревац наступили су ансамбли из Шапца, Крагујевца, Ниша, Новог Пазара, Лесковца и Лазаревца. Гран-при „Мали Јоаким“ за најбољу представу у целини добио је „Тихи дечак“, представа Позоришта за децу Крагујевац.

„Тихи дечак“ је постављен у оквирима тзв. платформ-театра у којем је извођач уједно глумац, лутка, сценски

елемент и реквизит. Причу о дечаку Вуку, који трајно губи слух, карактеришу сценски минимализам, градија и промена приказа, али и буђење емпатије и разумевање другачијег. Комад је режирао Тин Грабнар, који је, уз Ану Душу, уједно и аутор текста.

Награду за најбољу режију добила је Ирена Ристић („Бела Грива“, Шабачко позориште), за сценографију Ана Колбјанова и Слађана Килибарда („Ко нема у вугла, гугла“, Књажевско-српски театар Крагујевац), а за костимографију Ивана Савић („Легенда о Месечевој принцези“, Позориште лутака Ниш). За рад на истом делу („Легенда о Месечевој принцези“) Горани Баланчевић је уручена награда за драмски текст, а Срђану Марковићу за ауторску музику.

Равноправне награде за глумачко остварење добили су Димитрије Стајић („Страхиња“, Пулс театар Лазаревац), Миломир Ракић („Тихи дечак“), Недим Незировић („Није лако бити дете“, Регионално позориште Нови Пазар) и Катарина Јанковић („Ко нема у вугла, гугла“).

Специјалне награде подељене су Ивици Клеменцу за сценски покрет у „Страхињи“, ансамблу представе „Легенда о Месечевој принцези“ за колективну игру, као и ансамблу „Беле Гриве“ за културу говора.

Разговоре после седам такмичарских представа водила је позоришна редитељка Анђелка Николић, овогодишња селекторка. Стручни жири чинили су др Миливоје Млађеновић, Драгана Милошевић Попова и Љубица Бељански Ристић, председница. Образлажући одлуке, жири је међу врлинама представа навео и истраживање нових форми, непосредну комуникацију са публиком и отварање табуа, а посебно ослобађање од дуго присутног улагивачког приступа.

Своје задовољство самим током фестивала, одзивом публике и позоришном културом деце, што је и један од утисака гостију, изразила је Ивана Недељковић, директорка Пулс театра.

– Рекла бих да је ово један од бољих „Малих Јоакима“ и да су представе квалитетније него прошле године. Иако смо радили у скромним условима и са

скромним средствима, чини ми се да смо сачували дух фестивала, послали важне поруке и да је публика задовољна. Значајан је и социјални ангажман неких представа јер су постављене нове теме, попут живота деце са посебним потребама и њихове инклузије.

Краљевачко позориште је у част награђених извело представу „Пинокио каквог још нисте видели“. Ревизијални део фестивала чиниле су „Алиса“, „Уплакана Катарина“ и „Хасанагиница“. Организовано је и јавно читање драме за децу „Сребрни цар“. Изложбе плаката Пулсових представа и ликовних радова Бисерке Петровић биле су постављене у галеријама Центра за културу.

Миодраг Динуловић, председник Заједнице професионалних позоришта Србије, по завшетку фестивала изнео је следећу оцену:

– Позориште је игра. Психолог Жан Пијаже игру назива испробавањем живота у малом. Доживљавајући сцене из представе, деца учествују на свој начин и припремају се за живот. Због тога је на нама велика одговорност. Оно што са сцене покажемо сутра ће бити њихово мерило ствари. Родитељима бих поручио да искористе даљински управљач. Дакле, позориште, не ријалити.

М. Караџић

Глас деце

Као референтна група деце, ученици одељења III₃ Основне школе „Војислав Вока Савић“ из Лазаревца за најбољу представу изабрали су „Малишу у Земљи књига“ Народног позоришта Лесковац.

– Наша је обавеза да лоше појаве извргнемо руглу и да деца знају шта је добро, а шта зло. Ми можда тренутно губимо битку са будалаштинама и инстант стварима којима су деца бомбардована, али то не значи да треба да одустанемо – рекао је Љубиша Баровић, који потписује текст и режију.

■ Из победничке представе

■ // Фото: П. Мандић

■ Како је Милош Николић за три дана освојио Велебит

Колубарски горштак

Прву љубав према трчању
Милош је открио пре
три године, а од тада иза
себе има више од 40 трка,
полумаратона, маратона
и трка по планинама

Тридесетогодишњи Милош Николић из Лазаревца понео је титулу горштаци након што је средином септембра успешно прешао планинску руту од преко 100 километара по Велебиту. Овај подвиг је остварио за 72 сата, а на циљ је стигао као другопласирани.

Милош, који је радник „Колубаре“ на пословима референта за вештачење грађевинских објеката у Барошевцу, наглашава да је освајање Велебита била својеврсна борба са природом и самим собом. Каже да није било нимало лако да се савлада екстремно тешка и веома дуга стаза, као и да се попне на 1.750 метара надморске висине, одакле се пружао савршен поглед на Јадранско море. Залазак и излазак сунца са те висине, наглашава он, немогуће је описати речима.

Откад се бави трчањем, учествовао је на тркама од 15, 20 и 50 километара освајајући Стару планину, Гоч, Копаоник, Фрушку гору... Све стазе су биле занимљиве на свој начин, чак и опасне, али Велебит је, тврди, био посебан изазов.

– Дивља, непредвидива и опасна природа Велебита поставља своја правила. Био је то велики изазов и незаборавно искуство. Уз нетакнуту природу и захтевне стазе додатни напор био је ранац на леђима, тежак више од десет килограма. Проузроковао ми је бол у раменима. Ту су и пликови на стопалима, болови у зглобовима и коленима због веома тешког терена који смо прелазили. После 105 километара и 72 сата трчања и ходања, од чега сам 55 часова био на ногама, победио сам пре свега самога себе – наглашава наш саговорник и додаје да је успон вредан дивљења, а ова дуга планинска тура није само тест физичке спремности већ захтева и велику менталну снагу без које је тешко упустити се у највеће и најекстремније изазове.

За овај подухват је, како објашњава, имао само две недеље за припреме, јер је случајно добио старт-пакет за „Highlander Velebit 2019“. Сваки други дан трчао је више од 20 километара по Вису, Барзиловици, Чибутковици, Брајковцу...

– И припреме су један цео процес који те натера да боље упознаш себе и откријеш своје слабости. Често сам током трке желео да одустанем, али сам некако успео да убедим себе и наставим даље. Исплатило се, јер је невероватан осећај када прођеш кроз циљ. У тим тренуцима све се заборави. Бол нестаје, а задовољство остаје. Све се брише тим савршеним тренутком када завршиш стазу. Ко га није доживео тешко да може све ово да схвати, као и потребу да у екстремним условима савладавам препреке и постављам

себи нове циљеве. Овај принцип сам применио и на свој живот, научио сам лекцију да подигнем главу и наставим даље када је најтеже – објашњава Милош и додаје да му одговара што му је и посао везан за рад на отвореном.

Као грађевински вештак, на пословима процене домаћинства у огранку „Колубара“, током радног времена углавном је у природи. Сам каже да се све некако „скоцкало“.

– Тешко је ускладити посао и тренинге, али не одустајем. Радим и као персонални тренер и групни тренер у Лазаревцу. И ако ме питате шта све ово значи за мене, рекао бих да је то прича о мењању себе. Сви смо се мало отуђили од природе. Волео бих ако би моје искуство подстакло и друге људе да се окрену било ком спорту. Превише времена троши се у кафићима, уз рачунаре и телефоне. Верујте, довољне су само слушалице, добре патике и стазе – закључује колубарски горштак.

Т. Крупниковић

Задатак завршен за три дана

Манифестација „Highlander Velebit 2019“ (Хрватска) одржана је у септембру трећу годину заредом, а титулу горштаци добијају сви учесници који прођу ову руту. Петодневни планинарски изазов, који многи учесници називају авантуром живота, састоји се од пет контролних тачака. Задатак је био да се у пет дана прође свих пет тачака, без задатог темпа ходања, а Милош је „победио“ Велебит за само три дана.

Педесетих година прошлог века стратешки интерес државе, када је реч о енергетици, био је стварање јаког ослонаца у виду развоја сопствених ресурса – отварањем површинских копова и индустријских постројења за прераду и оплемењивање угља

ЈЕДИНСТВЕН ТЕХНОЛОШКИ СИСТЕМ

У вртлогу времена и непрекидних промена важни су тренуци ретроспективе и сећања на оно што је део наше ближе и даље прошлости, везано за рударство и енергетику Србије.

Ове јесени навршавају се 63 године од почетка прераде угља, ископаног на површинским коповима колубарског басена.

Отварањем Мокре сепарације, погона за уситњавање, чишћење и прање лигнита, 23. септембра 1956. године, започет је развој „Прераде“, која ће с временом израсти у сложену организациону целину са више технолошких погона.

Током година које су уследиле, отварањем једног по једног новог погона, технолошком ланцу су додаване нове карике, све док на само 50 километара од Београда није створен јединствени систем у земљи.

Тако данашњу „Прераду“ чине Оплемењивање (коме поред Мокре сепарације, припадају и Сушара, Класирница, Топлана и Одржавање), Сува сепарација, Железнички транспорт и Центар за испитивање угља и отпадних вода. Заједничким снагама они већ деценијама брину о снабдевању

термоелектрана и раду топлана и котларница за бројне јавне и приватне објекте.

Педесетих година прошлог века стратешки интерес државе, када је реч о енергетици, био је стварање јаког ослонаца у виду развоја сопствених ресурса. То је значило обезбеђивање довољних количина квалитетног лигнита за индустрију и широку потрошњу отварањем површинских копова и индустријских постројења за прераду и оплемењивање угља.

Прекретница се догодила 1950. године, када у колубарском басену почиње отварање површинских копова, као и увођење модерне рударске технологије и механизације за масовну производњу угља. Упоредо са припремним радовима на изградњи постројења за прераду угља, отварају се површински копови Поље „А“ и Поље „Б“, монтирају колосеци и траке за транспорт угља и гради се ТЕ „Колубара“ у Великим Црљенима, чиме се заокружује захтеван технолошки процес и као резултат се добија стабилна производња.

Ровни угаљ до погона за прераду стиже преко два система транспортних трака и железничким транспортом са површинских копова Поље „Д“ и Поље „Б“. У погону Оплемењивање обавља се његов пријем и припрема. Након дробљења, угаљ се чисти, а онда се шаље у процес сушења или пут термоелектрана.

Лигнит који задовољава строге критеријуме квалитета пре сушења се перетакозваним

мокрим поступком. Тако опран, суши се у специјалним судовима – аутоклавама, под притиском од 25 бара и на температури од 224 степена Целзијусове скале, након чега одлази на класирање. Тиме се практично завршава процес оплемењивања. Сортирани комад, коцка, орах и грах се транспортују у вагоне или камионски бункер за широку потрошњу, док се ситан угаљ одваја у прихватни бункер прашине.

Пратећа делатност Оплемењивања је и производња водене паре у Топлани. Она снабдева Сушару и предузеће „Ксела Србија“, индустријске објекте „Колубаре“ у Вреоцима, део овог насеља, као и град Лазаревац. Постојење Суве сепарације пак уситњава угаљ на гранулате у дробилицама великог капацитета и високог степена уситњавања, што је неопходан део припреме за коришћење у термоелектранама, индустрији и широкој потрошњи.

Овде су, према званичној оцени меродавних установа, радни услови изузетно тешки. Постојење је, с друге стране, прави расадник високоодговорног кадра различитих струка спремног за најтеже задатаке, као што је и у другим деловима „Колубаре“.

Током шест деценија развоја, на хиљаде радника, од неквалификованих до факултетски образованих, утало је труд и знање у овај колектив који је постао значајан ослонац енергетике Србије.

Т. Симић

Прерађено око 657 милиона тона лигнита

Према подацима надлежних служби, за 63 године рада у погонима за прераду и оплемењивање угља са површинских копова прерађено је око 657 милиона тона угља. Од тога је за термоелектране „Никола Тесла“, „Колубара“ и „Морава“ одвезено око 561 милион тона угља, док је за остале потрошаче (Благојевић, Вискоза, Застава) дато око 4,6 милиона тона угља.

Сушари је за прање испоручено око 70 милиона тона угља, при чему је осушено око 36 милиона. За широку потрошњу испоручено је 11,6 милиона тона сировог комада и коцке, док је за Топлану дато 9,6 милиона тона угља. Такође, произведено је око 32 милиона тона паре (од тога је Сушари испоручено око 16,6 тона паре, док је за остале потрошаче: „Ксела Србија“, Стакленик, као и за грејање града Лазареваца и „Колубариних“ погона, испоручено око 15,6 тона паре).

Нека од техничких унапређења које је смислио и данас се користе. Иако је скоро три деценије у пензији, веома живописно и сликовито описује свој радни век

Прошлост је на тренутак оживела

Шездесет три године постојања и рада погона „Прераде“ било је повод за разговор са осамдесетдеведогодишњим Алојзом Генејом, човеком који је својим радом и залагањем обележио прошло време, када је данашњи гигант за производњу угља био у повојима свог развика.

– Прошло је, ево, готово 30 година како сам у пензији. Радио сам пуне четири деценије, најпре у старој Топлини, а затим у погону Мокра сепарација, одакле сам 1990. године отишао у пензију – почиње своју животну и радну причу Алојз Генеја, дочекујући нас у свом дому, који сваки кутком одише прошлосту.

За своје године изузетно је виталан, али га, каже, слух, вид и ноге слабо служе. Супруга му је преминула пре 40 година, а његов живот испуњавају син и унуци који живе у Великим Црљенима.

Тешко је из његовог богатог животног и радног века издвојити било који период, јер како се чини, сви су важни, а сећања на њих поједнако свежа.

– Рођен сам у рударској породици 1930. године у месту Баре. Мој отац, пореклом Пољак, имао је у Ресавским рудницама, где је радио, друга Словенца по коме сам добио име. Ту смо живели до 1942. године, када сам са родитељима и три сестре дошао да живим у Велике Црљене, где је отац прешао да ради у руднику угља. Становали смо у колибама и шупама. Биле су то године тешког ратног стања и немаштине, када није било довољно хране, због чега сам морао да надничим – одмотава клупко сећања на тешко детињство.

Квалификовани металостругар постао је

■ Алојз Генеја

1950. године, а шест година касније добио је диплому висококвалификованог радника.

– Пут до ових диплома није био лак. Три године свакодневно сам пешачио по неколико десетина километара, јер сам пре подне учио занат у „Електричном предузећу“ у Вреоцима, а по подне похађао школу за квалификоване раднике у Лазаревцу – каже наш саговорник.

Од 1956. године радио је у старој Топлини на одржавању котлова, а у међувремену је положио испит за машинисту парних котлова. Са места пословође 1971. године из старе Топлане прешао је у погон Мокра сепарација, где је радио као надзорник за пречишћавање отпадних вода.

– Још на првом сусрету са постројењем видео сам да много

тога треба да се учини како би рад био лакши, а постројење спремно. Уз то, требало је да се услови рада прилагоде људима који на тим пословима раде, а то су углавном били инвалиди рада. То ме је подстакло, па сам извршио више техничких унапређења, што је омогућило да постројење ради беспрекорно, без непланираних застоја. Набројаћу само неке: побољшање хигијенских услова рада, безбеднији и лакши физички рад, мањи утрошак електричне енергије, дужи век муљних пумпи, мање талога у води, мање фенола – детаљно објашњава Генеја, показујући педантно сложене цртеже и упутства за свако техничко решење.

За све ове иновације, које су колективу биле од велике користи, Алојз није добио ни динара надокнаде. Није га ни тражио

јер је сматрао да је обавезан да побољшава процес производње, што доноси корист колективу, а да ли ће то бити награђено, требало је да оцене други. Изуми Алојза Генеје примењују се и дан-данас.

Добитник је Ордена рада са сребрним венцем 1979. године, као и бројних захвалница од „Колубаре“.

Са дозом туге у гласу Алојз каже да га је много заболело што су заборавили да га позову на прославу педесетогодишњице „Прераде“.

– Шездесетих година у Лазаревцу био сам један од ретких који је имао аутомобил, а како је Дом здравља имао само једно санитарско возило, често сам се одазивао на позив да својом фином превезем у Београд и Ваљево особе којима је била потребна лекарска помоћ. У то време радио сам на одржавању котлова, па како су били чести кварови на котловима, много пута сам колима ишао да набављам делове по другим градовима, такође, без икакве надокнаде – каже Алојз.

Такви су били људи који су стварали, радили и уткали себе у овај део „Колубаре“.

Т. Симић

Спасилац рудара

Када се десио пожар у руднику „Колубара“ 1956. године, Алојз се на звук сирене одмах тамо упутује. – На улазу у јаму затекао сам велики број радника. Ретко ко је смео да уђе у запаљену јаму, па смо, не размишљајући о последицама, рудар Љубивоје Илић и ја ушли у јаму и почели да спасавамо рударе износећи их. Убрзо је стигла спасилачка екипа и сви рудари су били спасени – кроз његову причу ређају се живописне слике.

Рад најпродуктивнијег „Колубариног“ копа од самог почетка условљен је отежавајућим друштвеним околностима. Опремање и почетак рада омели су рат и распад бивше Југославије, увођење санкција, економске кризе 90-их, као и бомбардовање 1999, када је упркос проблемима постављен јаловински систем

Бурних 25 година

■ Насловна страна листа „Колубара“ из новембра 1994. године

Свака четврта сијалица у Србији сија захваљујући лигниту са површинског копа „Тамнава-Западно поље“, који овог месеца обележава јубиларних 25 година од почетка откопавања јаловине.

Програм инвестиционе изградње „откопа будућности“, како је тада овај коп назван, усвојен је 1984. године од стране Радничког савета „Здружене електропривреде Србије“ и програмом је планирано да се у првој фази достигне капацитет од шест, а у другој 12 милиона тона угља годишње. Због рата у бившој Југославији и увођења економских санкција ови планови су одложени, јер је била блокирана и реализација кредита Светске банке.

Увођењем ембарга 1992. године, инострани испорукици наручене опреме се повлаче и напуштају монтажни плац. Решење је нађено у домаћим снагама, ангажовањем српских фирми „Гоша“, „Иво Лола Рибар“ и „Руднап“ с једне, и ЕПС-а с друге стране. Такође, формиран је и Биро за развој роторних багера, који је преузео улогу надзора, па је успешно монтирана прва опрема.

Десет година после доношења одлуке о изградњи, уз максимално коришћење људских и производних ресурса у „Колубари“, у новембру 1994. са радом креће први јаловински систем на најмлађем откопу у Југославији. У фебруару наредне године тадашњи председник Владе Србије Мирко Марјановић свечано је отворио коп. Годину дана после почетка производње откривке, 17. новембра 1995. у пробну производњу је укључен први угљени систем и тамнавски лигнит са „Запада“ је кренуо пут Дробилане.

За постизање већег капацитета неопходно је било да се формира још један БТО систем, што је учињено 1999. године када је формиран привремени јаловински систем са позајмљеном опремом са „Источног поља“. Њега је 2010. године заменио моћан, савремен јаловински систем набављен из кредита Европске банке за обнову и развој и немачке KfW банке. Трећи јаловински систем успостављен је почетком јуна 2013. године,

док је четири године касније његов саставни део постао нови велики одлагач.

Формирање другог угљеног система започето је у августу 2006. године, трећи је почео да копа угља почетком марта 2010, а још један систем је укључен пет година касније, што је омогућила куповина роторног багера „глодар 5“.

Улагање у опремање копа дало је запажене резултате. И поред проблема са експропријацијом и другим отежавајућим околностима, тамнавски угљенокоп је постепено израстао у најпродуктивнији коп колубарског басена. Набавкама опреме, стабилизацијом производње и помацима у свим сегментима рада овај коп је постао носилац производње угља у „Колубари“.

Међутим, „Тамнава-Западно поље“, које је давало половину укупне производње угља у „Колубари“, а четвртину у Србији, услед мајских поплава 2014. године, претворено је у језеро запремине 187 милиона кубика воде, чија површина је захватала око 20 квадратних километара, а дубина на неким местима износила преко 60 метара. Под водом је остало заробљено девет моћних багера. Једини „преживели“ неоштећени багер био је „глодар 5“ који се, стицајем околности, мало дуже задржао на монтажном плацу. Даноноћним радом и уз велико залагање

запослених одмах је почела санација свих последица поплава. Након три месеца испумпавања, први је из воде изронио „глодар 3“, који се у време поплаве налазио на највишој коти копа.

Упркос песимистичким прогнозама, седам месеци после катастрофалних поплава, откопавање угља на највећем „Колубарином“ копу започето је 26. децембра 2014. године. Већ почетком августа 2015. године сви јаловински и угљени системи после санације и ревитализације заузели су стару позицију и наставили да буду поуздан чинилац у укупној производњи угља.

М. Павловић

Око 214 милиона тона угља

Рудари „Западног поља“ су за 25 година рада остварили одличне производне резултате у оба сегмента рада. Од 1994. године до сада је откопано готово 494 милиона кубика откривке, међуслојне јаловине и прослојака. Најберићетнија година за производњу јаловине била је 2013, са више од 35 милиона кубних метара откривке. Од 1995. је на овом копу произведено око 214 милиона тона угља, а рекордна година била је 2017, када је ископано више од 16 милиона тона.

/// Фото: М. Цвијетић

CIP – Каталогизација у публикацији
 Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)[085.3]
 [Електропривреда Србије Енергија Колубара] **ЕПС Енергија Колубара** / главни и одговорни уредник Наталија Живковић. -
 2017, бр. 1 (нов.) - . - Лазаревац : Електропривреда Србије, 2017- (Београд : Службени гласник). - 25 cm
 Месечно. - Је наставак: Колубара (Лазаревац) = ISSN 1451-2890
 ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
 COBISS.SR-ID 250299404

